

unde dialogul lipsește; prezența dialogului face inutilă folosirea acestui procedeu.

Verbul *a zice* la persoana a III-a singular are o frecvență deosebit de mare, el fiind folosit pentru a se putea deosebi vorbirea personajelor de relatarea povestitorului. Procedeu este specific vorbirii curente neliterare, în basm constituind un indiciu evident al oralității. Verbul *a zice*, cu funcția amintită, poate ocupa pozițiile cele mai diferite: la începutul vorbirii personajului, la sfârșit, sau după oricare cuvânt al personajului respectiv. Dacă acest verb este folosit numai în una sau două din pozițiile arătate, el imprimă dialogului un anumit ritm, o anumită muzicalitate chiar; frecvența prea mare însă a acestui verb în dialog devine supărătoare chiar și la transmiterea orală a basmului, cu atât mai mult la lectură. Povestitorul I. Gîrbea, de pildă, abuzînd de verbul respectiv, atinge într-un basm care durează 43 de minute o cifră record: îl folosește de 523 de ori. (I, 460—484). Povestitorul ajunge uneori să folosească verbul respectiv după fiecare cuvânt al personajului: „No — *zice* — amu — *zice* — mă duc — *zice* — și văd — *zice* — ine-i Mînda Lumii — *zice*” (I, 480).

O. Birlea, referindu-se la acest aspect, consideră că verbul *zice* e folosit de povestitori și ca răgaz de gîndire pentru desfășurarea ulterioară a veșmîntului narațiunii¹. În cazul la care se referă (este vorba de povestitorul I. Vinca), s-ar putea ca autorul să aibă dreptate într-o oarecare măsură, dat fiind „stilul domol” al povestitorului respectiv. La I. Gîrbea însă, ca de altfel și la alți povestitori contemporani, folosirea foarte frecventă a verbului *zice* în dialogurile personajelor apare ca o adevărată manie lingvistică, ceea ce, desigur, duce la scăderea valorii artistice a basmelor respective.

Acest procedeu, fiind propriu vorbirii curente, desigur că era folosit și de povestitorii ale căror basme au fost culese la sfârșitul sec. al XIX-lea și începutul sec. al XX-lea; unii culegători însă, „stilizînd” basmele auzite, au redus la maximum numărul acestor verbe din vorbirea personajelor, iar uneori le-au exclus complet din basm. Procedeu este destul de răspîndit în basmul universal; el fiind însă un indiciu al oralității, îl vom întîlni mai ales în basmele populare autentice, deci în basmele stenografiate sau înregistrate pe bandă de magnetofon, și, desigur, în acele basme în care culegătorii, cu toate că nu cunoșteau stenografia și nu aveau la îndemînă mijloace moderne de înregistrare, s-au străduit totuși să redea cît mai fidel stilul popular oral.

CONCLUZII

Majoritatea formulelor tradiționale continuă să fie prezente în basmele povestitorilor contemporani demonstrînd astfel o mare viabilitate. Totodată, prezența acestor formule în basmele culese în zilele noastre într-o formă identică sau asemănătoare cu formulele cuprinse în primele noastre colecții de basme ne întărește convingerea că formulele au constituit acel element care a suferit cel mai puțin de pe urma „stilizării” făcute de unii culegători, păstrîndu-și, în general, forma lor autentică. La aceasta a contribuit, desigur, și rima, destul

¹ O. Birlea, *Introducere*, p. 92.